

КРАТКО РЕЗЮМЕ

**за изпълнението на бюджетна програма „Независим, ефективен и ефикасен одит, подпомагащ доброто управление и отчетността на публичните средства и дейности“
към 31.12.2024 г.**

Отчетът за изпълнението на програмния бюджет на Сметната палата е изготвен на основание чл. 133 от Закона за публичните финанси, при спазване на указанията на Министерството на финансите, дадени с БЮ № 3/09.07.2024 г.

1. Мисия и задачи на Сметната палата.

Мисията на Сметната палата е да контролира изпълнението на бюджета и управлението на други публични средства и дейности, като осъществява ефективна, ефикасна и икономична одитна дейност, за да спомогне за подобряване на управлението и отчетността на публичните ресурси. Одитната дейност се реализира чрез:

- финансови одити;
- одити за съответствие;
- одити на изпълнението;
- специфични одити.

В допълнение, Сметната палата има конкретни задължения дефинирани в Закона за Сметната палата, Закона за финансово управление и контрол в публичния сектор, Закона политическите партии и Изборния кодекс свързани с одити, възложени от Народното събрание, одит на бюджетните разходи на Българската народна банка и тяхното управление, одит на отчета за изпълнението на бюджета на държавното обществено осигуряване, одит на отчета за изпълнението на бюджета на Националната здравноосигурителна каса, одит на отчета за изпълнението на държавния бюджет на Република България, одит на финансовата дейност и управлението на предоставеното имущество на политическите партии, изразяване на становище по Консолидирания годишен доклад за вътрешния контрол в публичния сектор, изразяване на становище по Доклада за финансовото управление и контрол и вътрешния одит във Висшия съдебен съвет. За 2024 г.: одит за съответствие на декларираните приходи и извършените разходи във връзка с предизборната кампания на участниците в парламентарни избори и в кампания за Европейски парламент, одит за съответствие на декларираните приходи и извършените разходи във връзка с предизборната кампания на участниците в избори за общински съветници и за кметове.

Всички тези основни и специфични законови задължения представляват очаквани резултати за дейността и за тях са формулирани показатели за изпълнение (19 от общо 38 показатели).

Сметната палата осъществява своята одитна дейност в съответствие със Закона за Сметната палата и международно признатите одитни стандарти. Методологията на одитната дейност на Сметната палата се развива непрекъснато, с оглед осигуряване на съответствие с промените в стандартите, адаптиране на техните постановки към българските условия и традиции и имплементиране на добрите одитни практики. Одитната дейност на Сметната палата се подпомага от специализирани одитни и аналитични софтуери.

Сметната палата активизира и разширява участието в инициативи на международната одиторска общност, които допринасят за повишаване на институционалния и административен капацитет на Сметната палата. Проявите в международната дейност произтичат от членството на България в ЕС, членството на Сметната палата в международните професионални организации (ИНТОСАЙ и ЕВРОСАЙ), развитие на многостранното и двустранното сътрудничество.

Степента на изпълнение на показателите е според очакванията. Налице е забавяне не толкова при стартирането, колкото при изпълнението на одити за съответствие и одити на изпълнението, като основната причина за това е недостига на одитори с необходимата компетентност.

2. Информация за заинтересованите страни и прозрачност на дейността на Сметната палата.

Изпълнението на законовите задължения не би донесло полза, ако информацията за резултатите не е комуникирано подходящо с гражданите, Народното събрание и одитираните организации. Дейностите за това се следят чрез показатели като информиране на ръководствата на одитираните обекти за установените несъответствия и насърчаване извършването на корекции, за да се намали броя на изразените модифицирани мнения относно годишните финансови отчети на бюджетните организации, информиране на целевите потребители за резултатите от финансовите одити, чрез интернет страницата на Сметната палата и изпращането на одитните доклади на председателя на Народното събрание и ръководителите на бюджетните организации, Отчет за дейността на Сметната палата, изпратен на Народното събрание и публикуван на сайта, одит на годишния финансов отчет от независима комисия, определена от Народното събрание, посещения на интернет страницата на Сметната палата, медийно покритие по одитни доклади (7 от общо 38 показатели). Степента на изпълнение на тези показатели е според очакванията. Посещенията на интернет страницата и медийното покритие надминават планираното. Следва се динамиката на одитите при комуникация с одитираните организации. През 2024г. с решение на Народното събрание е определена Комисия за одитиране на годишните финансови отчети на Сметната палата за 2019 г., 2020 г., 2021 г., 2022 г., и 2023 г., но към момента е приключена работата само по ГФО на Сметната палата за 2019г. , 2020 г. и 2021 г.

3. Повишаване на капацитета и професионализма на Сметната палата.

Безспорна е потребността от поддържане и развитие на висококвалифициран одиторски и подкрепящ административен състав в Сметната палата. Предизвикателствата на съвременния живот пряко рефлектират върху сложността на анализите и оценките, които се налага да прави Сметната палата и върху повишаване на важността ѝ, като независим обективен експертен орган докладващ пряко на Народното събрание и обществото. За изпълнение на мисията са предвидени показатели за административен капацитет като заети щатни бройки , годишен план за обученията основан на идентифицирани потребности за обучения в съответствие с годишна програма за одитната дейност и стратегията за дейността на Сметната палата, специализирани обучения за одиторите и администрацията, участие в работата на работни групи към ЕВРОСАЙ и ИНТОСАЙ, участие в работата на работни групи или мрежи към Контактния комитет към Европейската сметна палата (6 от общо 38 показатели). Степента на изпълнение на тези показатели е според очакванията. Изпълняват се показателите за участие в международната дейност, за структуриране на процеса по обучения.

Най-сериозен е проблема със заемането на щатни бройки, което пряко намалява възможността за извършване на одити. Налице е недостиг на кандидати с подходящи знания, умения и опит, което е устойчива негативна тенденция. В резултат на това през годините се увеличава значително дела на неопитни стажант-одитори, а по естествени причини намалява дела на опитни главни одитори. Провеждат мерки и извън наблюдаваните индикатори, например беше проведен в средата на 2024 г. изпит за одитори на Сметната палата, което облекчава постъпването на работа в Сметната палата. Проблемът

постепенно се преодолява след увеличението на средствата за възнаграждения с ЗДБРБ за 2023 г.

4. Ефект от дейността на Сметната палата.

Резултатите от дейността са важни, но Сметната палата е наясно, че още по-важен е ефекта от дейността на всяка организация от публичния сектор. Това представлява предизвикателство за Сметната палата, като за целта комбинираме традиционни показатели като степен на доверие на гражданите в Сметната палата и степен на доверие на одитираните организации и други заинтересовани страни в Сметната палата със специфични за върховна одитна институция показатели като степен на изпълнение на препоръките отправяни от Сметната палата на одитираните организации и партньорска проверка от друга върховна одитна институция.(6 от общо 38 показатели).

Степента на изпълнение на тези показатели е нееднозначна. Изпълнените препоръки са малко над целевата стойност, което е много добър атестат за работата на Сметната палата. Но предвидената партньорска проверка и INTOSAINT не са реализирани, тъй като е препоръчително да са в условията на избрано ново ръководство, а към момента е избран само председател – г-н Димитър Главчев. Социологическото проучване проведено през 2022 г., според което са дадени целевите стойности не е повторено през 2024 г. Вярваме, че постигнатите през 2022 г. много високи нива на доверие в Сметната палата от одитираните организации и гражданите се запазват и текущо.

5. Информация за отчитане на показателите.

Използват се вътрешни и външни източници на информация. Информационната система на Сметната палата включва компоненти, които обслужват различните функционални направления - специализиран одитен софтуер „Пентана“, софтуер към Кабинета на председателя за планирани и изпълнени одити, компонент за управление на човешките ресурси, финансово-счетоводен компонент, деловоден софтуер на Сметната палата. Външните източници са одитираните организации, ключови институции като НС, МС, МФ, БНБ, ВСС, други върховни одитни институции и обединения(ИНТОСАЙ, ЕВРОСАЙ), неправителствени организации, социологически агенции, Google Analytics.

Сметната палата изпълняваше Стратегия за дейността на Сметната палата за периода 2018-2022 г., която спомага за подобряване на изпълнението на показателите и поддържа процес за наблюдение на напредъка. Предстоящият избор на ново ръководство ще постави на дневен ред новите стратегически цели пред Сметната палата.